

BESLUT
2014-04-14

Klagande

NN

Det överklagade beslutet

Centrala studiestödsnämndens
(CSN) beslut den 15 januari 2014

Saken

Bosättning

Nämndens beslut

Nämnden beslutar att NN har rätt till studiemedel för de aktuella studierna i Schweiz. Det ankommer på CSN att pröva ansökan i övrigt.

Nämndens beslut får enligt 6 kap. 11 § studiestödslagen inte överklagas.

Ärendet

NN ansökte om studiemedel för studier i Schweiz med start den 16 september 2013. Han uppgav att han bott i Schweiz sedan år 1999 tillsammans med sin familj eftersom båda föräldrarna arbetat i Schweiz. Han uppgav vidare att hans mamma är anställd vid ett universitet i Sverige sedan september 2011.

CSN avslog ansökan med hänvisning till att NN inte uppfyller kravet på bosättning i Sverige och att det inte finns synnerliga skäl att göra undantag från kravet på bosättning. CSN anförde vidare att NN heller inte har rätt till studiemedel med stöd av EU-rätten. I beslutet bedömde CSN att NN:s mamma är migrerande arbetstagare i Sverige, men att han – för egen del – inte har en tillräckligt stark anknytning till Sverige genom samhällsintegration här.

NN överklagade beslutet den 23 januari 2014 och redogjorde för på vilka sätt han anser att han har en stark samhällsintegration och anknytning till Sverige.

CSN överlämnade ärendet den 31 januari 2014 och inkom den 4 februari 2014 med ett yttrande. I yttrandet hänvisade CSN till sitt rättsliga ställningstagande från december 2013 och framhöll bl.a. följande. NN är ett försörjningsberoende barn till en migrerande svensk arbetstagare i Sverige och han har viss anknytning till Sverige, främst genom mammans arbete här men han kan efter 15 års utlandsbosättning inte anses vara samhällsintegrerad i Sverige. Han kan därför inte härleda rätt till svenskt studiestöd för studier utomlands enligt EU-rätten.

NN har kommit in med synpunkter i anledning av CSN:s yttrande.

Författningsbestämmelser

Svenska nationella bestämmelser

Av 3 kap. 23 § första stycket studiestödslagen (1999:1395) framgår att studiemedel får lämnas för studier utanför Sverige om den studerande har varit bosatt i Sverige i en sammanhängande period om minst två år under de senaste fem åren.

Enligt 12 kap 6 § CSNFS 2001:1 ska en person som uppfyller kravet på två års bosättning när han eller hon lämnar landet för att studera i ett annat land fortfarande anses vara bosatt i Sverige så länge han eller hon genomgår en studiestödsberättigande utbildning eller har utbildningsbidrag för doktorander.

Enligt 12 kap. 6 b § CSNFS 2001:1 ska andra personer än de som anges i 4–6 a §§ anses vara bosatta i Sverige om det finns synnerliga skäl.

EU-rätten

I artikel 21 FEUF anges bland annat följande.

- Varje unionsmedborgare ska ha rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier, om inte annat följer av de begränsningar och villkor som föreskrivs i fördragen och i bestämmelserna om genomförandet av fördragen.

I artikel 45 FEUF anges bland annat följande.

1. Fri rörlighet för arbetstagare ska säkerställas inom unionen.
2. Denna fria rörlighet ska innebära att all diskriminering av arbetstagare från medlemsstaterna på grund av nationalitet ska avskaffas vad gäller anställning, lön och övriga arbets- och anställningsvillkor.
3. Den ska, med förbehåll för de begränsningar som grundas på hänsyn till allmän ordning, säkerhet och hälsa, innefatta rätt att
 - a) anta faktiska erbjudanden om anställning,
 - b) förflytta sig fritt inom medlemsstaternas territorium för detta ändamål,
 - c) uppehålla sig i en medlemsstat i syfte att inneha anställning där i överensstämmelse med de lagar och andra författningar som gäller för anställning av medborgare i den staten,
 - d) stanna kvar inom en medlemsstats territorium efter att ha varit anställd där, på villkor som ska fastställas av kommissionen i förordningar.

I artikel 7.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 492/2011 av den 5 april 2011 om arbetskraftens fria rörlighet inom unionen anges att arbetstagaren ska åtnjuta samma sociala och skattemässiga förmåner som landets medborgare.

Nämndens bedömning

I ärendet är klarlagt att NN inte har varit bosatt i Sverige i en sammanhängande period om minst två år under femårsperioden den 16 september 2008 – den 15 september augusti 2013. Enligt nämndens mening har förutsättningar för undantag från kravet på bosättning enligt 12 kap. 4-6 a §§ i de ovan nämnda föreskrifterna inte framkommit. För att han ska kunna beviljas studiemedel för studier i Schweiz krävs därför synnerliga skäl. Sådana skäl har heller inte framkommit. NN kan därför inte få studiemedel för de aktuella studierna enligt nationella regler.

Enligt fast rättspraxis från EU-domstolen – se bland annat mål C-308/89 di Leo, C-3/90 Bernini och C-337/97 Meeusen – utgör bistånd till uppehälle och utbildning en sådan social förmån som avses i artikel 7.2 i förordning nr 492/2011 och barn till migrerande arbetstagare kan åberopa nämnda artikel för att få studiemedel på samma villkor som barn till arbetstagare som är bosatta i landet, utan att det är möjligt att uppställa ytterligare villkor i fråga om barnets bosättningsort.

I ärendet är ostridigt att NN:s mamma tidigare har arbetat i Schweiz, men att hon numera arbetar i Sverige. Hon ska därför, i likhet med vad CSN funnit, ses som migrerande arbetstagare i Sverige.

CSN har i sitt rättliga ställningstagande framhållit att även barn till migrerande arbetstagare måste ha en egen samhällsintegration i Sverige för att kunna beviljas studiemedel för utlandsstudier.

I sitt avgörande den 14 juli 2012 i mål C-542/09 Kommissionen mot Nederländerna anförde EU-domstolen följande. Vad gäller migrerande arbetstagare innebär den omständigheten att vederbörande har fått tillträde till en medlemsstats arbetsmarknad, i princip, att en tillräcklig anknytning genom samhällsintegration i denna stat upprättats. Denna anknytning ger migrerande arbetstagare möjlighet att åberopa principen om likabehandling med avseende på sociala förmåner. EU-domstolen anförde vidare att anknytning genom integration uppstår bland annat genom den omständigheten att den migrerande arbetstagaren, genom den skatt som vederbörande betalar i den mottagande medlemsstaten till följd av det förvärvsarbete som utförs där, även bidrar till finansieringen av socialpolitiken i denna stat. Den migrerande arbetstagaren ska således, enligt EU-domstolen, kunna dra fördel av denna socialpolitik på samma villkor som nationella arbetstagare. Domstolen konstaterade också att det i målet aktuella bosättningsvillkoret medförde att migrerande arbetstagare särbehandlas i förhållande till artikel 45 FEUF och artikel 7.2 i förordning nr 492/2011.

I likhet med CSN konstaterar nämnden att medtagbara studiemedel kan lämnas till barn till nationella arbetstagare i Sverige samt att sådana studiemedel även kan lämnas till barn till migrerande arbetstagare. Av den ovan nämnda domen – i förening med vad som sagts i övrigt – framgår emellertid att ett krav på egen anknytning för barnet, genom bosättning, inte kan ställas och att ett sådant krav skulle kunna leda till indirekt diskriminering.

I och med att NN är barn till migrerande arbetstagare är alltså det av CSN uppställda kravet på att han måste ha en egen anknytning till Sverige alltför långtgående. Mot bakgrund av det anförda har NN således rätt till svenskt studiestöd för de sökta studierna. Det får ankomma på CSN att pröva ansökan i övrigt.

Hans Göran Åhgren

Cecilia Hedenström

Beslut har fattats av Charlotte Waas, ordförande i nämnden, Anita Enocksson, vice ordförande, Hans Göran Åhgren, direktör, samt ledamöterna Johan Borre, Hans Eklund, Eva Gullfeldt, Mikael Herjevik och Birgitta Åkerman

Föredragande: Cecilia Hedenström

Kopia till CSN

Kopia till CSN, Rättsavdelningen

Kopia till Utbildningsdepartementet